

Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Juridische vraagstukken en juridische ruimte

Handreiking Juridische vraagstukken en juridische ruimte Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming

Het beproeven van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming roept verschillende vragen op. Daaronder zijn ook vragen over de juridische kaders: hoe pas je die toe en wat is er binnen de kaders wel en niet mogelijk? Dit document geeft een overzicht van juridische vragen die onder meer in *meet ups* over juridische vraagstukken zijn gesteld, met daarbij een reactie. De vragen zijn in een aantal onderwerpen onderverdeeld. Het eerste deel van deze handreiking biedt algemene informatie over de juridische ruimte bij het beproeven van het Toekomstscenario: wat kan en mag er en hoe ga je om met wettelijke belemmeringen die worden ervaren? Dit document is een groeidocument. Het zal daarom eens in de zoveel tijd worden geactualiseerd.

Juridische ruimte

Het Toekomstscenario beoogt een nieuwe manier van werken, die samenhangende hulp en steun voor het hele gezin organiseert. Hoe kom je daar vanuit een werkwijze waarin aparte schakels complexe gezinscasuïstiek van organisatie naar organisatie doorgeven? En hoe doe je dat binnen de huidige wet- en regelgeving? Die bepaalt de kaders waarbinnen organisaties hun taken en bevoegdheden uitvoeren en wanneer de overheid mag ingrijpen. De concrete invulling hiervan is veelal niet wettelijk bepaald. Dat biedt de ruimte om te gaan beproeven hoe het anders kan. Van de proeftuinen en van regio's die ook met het Toekomstscenario aan de slag willen gaan, vraagt dit dat zij de eigen wettelijke kaders en die van samenwerkingspartners kennen¹, en dat ze samen op zoek gaan naar de ruimte binnen die kaders. Hoe doen we het nu? Hoe kan het anders? Wat zijn hiervan de voor- en nadelen voor gezinnen of huishoudens? Wat vraagt dat van iedereen?

Hoewel binnen de huidige wettelijke kaders veel mogelijk is bij het beproeven van het Toekomstscenario, heeft de wetgever ook duidelijke 'schotten' neergezet. Die kunnen een belemmering zijn bij het beproeven. Wet- en regelgeving moet gewenste ontwikkelingen stimuleren en ongewenste ontwikkelingen tegengaan. Het is daarom van belang dat binnen de proeftuinen inzichtelijk wordt gemaakt waar een wettelijke belemmering wordt ervaren, en wat de voor- en nadelen van afwijken van dit wettelijke kader zijn. Welke taken, bevoegdheden en/of (juridische) interventies zijn op welk moment nodig om kinderen en gezinnen goed te kunnen ondersteunen? Volstaan de bestaande kaders of zijn er nieuwe of andere nodig? Al deze bevindingen helpen bij het ontwikkelen van bijpassende wetgeving. De volgende vragen kunnen worden doorlopen om met elkaar te verkennen of sprake is van een wettelijke belemmering en wat een passende oplossing zou kunnen zijn om hier bij het beproeven mee om te gaan:

1. Waar loop je tegen een wettelijk kader of een grens aan?
2. Wat bedoelt de wetgever met deze wettelijke bepaling? En hoe erg is het - in het licht van die bedoeling - dat deze wettelijk bepaling er is en als belemmerend wordt ervaren?
3. Wat levert afwijken van zo'n bepaling de betrokken kinderen en gezinnen op? En de professionals? Welke taken, bevoegdheden en werkprocessen zijn er nodig en op welk moment? En hoe worden zorgvuldigheidswaarborgen en de rechtsbescherming hierin goed geborgd?
4. Welke afspraken kunnen er worden gemaakt over hoe om te gaan met het ervaren wettelijke knelpunt?

¹ Zie een overzicht van de juridische kaders en vragen t.b.v. de pilots Jeugdbescherming: www.voordejeugdenhetgezin.nl/toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming/documenten/brochures/2022/10/20/juridische-kaders-van-het-toekomstscenario-kind--en-gezinsbescherming.

Hieronder staat schematisch welke waarborgen in elk geval nodig zijn voor kinderen, gezinnen of huishoudens bij het beproeven van het Toekomstscenario. Ook worden twee voorbeelden gegeven van wettelijke belemmeringen die worden ervaren, en wordt uiteengezet welke afspraken er zijn gemaakt over hoe hiermee in een proeftuin kan worden omgegaan.

Algemene waarborgen gezinnen/huishoudens	
Kaders internationale verdragen	<p>Diverse internationale verdragen regelen onder meer het recht op bescherming van kinderen en volwassenen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld. Voorbeelden zijn het <i>Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)</i>, het <i>Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (het IVRK)</i> en het <i>Verdrag van Istanbul</i>. Op het hoogste niveau bieden deze verdragen het kader voor de rechtsbescherming van individuen en gezinnen tegen ongefundeerd ingrijpen door de overheid.</p> <p>Zo vereist artikel 8 EVRM - waarin <i>family life</i> wordt beschermd - dat kinderen en volwassenen worden betrokken in het besluitvormingsproces, en wel zo dat hun belang (respect voor hun <i>family life</i>) de vereiste bescherming krijgt. De staat heeft de positieve verplichting om het besluitvormingsproces inzichtelijk te laten verlopen. Bij ingrijpen in het gezinsleven moet zij op basis van zorgvuldig onderzoek de minst ingrijpende en snelste maatregelen nemen. Daarbij geldt een onderscheid tussen feiten en meningen. Ook de procedurele rechtvaardigheid is van belang, omdat de kwaliteit van het proces de kwaliteit van de materiële uitkomst in sterke mate bepaalt. Het gezin wordt daarom betrokken bij het besluitvormingsproces en er dient sprake te zijn van <i>equality of arms</i>. Maatregelen moeten zorgvuldig tot stand komen. Kinderen en ouders moeten voldoende en vanaf het begin worden betrokken bij het besluitvormingsproces. Deze eis omvat de volgende subverplichtingen:</p> <ol style="list-style-type: none">De gezinsleden hebben recht op inzage in de (proces)stukken; er mag geen relevant materiaal voor hen worden achtergehouden.Kinderen en volwassenen moeten op de hoogte worden gebracht van de beslissing en de motivering ervan. Het verantwoordelijke openbaar moet het initiatief tot informatievoorziening nemen. Als de omstandigheden dat vragen, moet onafhankelijk psychologisch onderzoek worden gelast.De procedure moet kinderen en volwassenen de mogelijkheid bieden hun mening en belangen kenbaar maken aan de autoriteiten. Die moeten daar rekening mee houden. Het EHRM vindt een procedurele onzorgvuldigheid al voldoende reden om een schending van artikel 8 EVRM vast te stellen. <p>In het IVRK zijn diverse rechten van kinderen neergelegd, zoals dat in alle beslissingen die over kinderen worden genomen, het belang van het kind een eerste overweging vormen.</p> <p>In het IVRK staat ook de verplichting voor de overheid om te zorgen dat de primaire verantwoordelijkheid van ouders voor de opvoeding van kinderen wordt gerespecteerd. De overheid zorgt voor passende hulp en bijstand</p>

	bij het opvoeden van kinderen als die nodig is. De overheid waarborgt dat er voorzieningen en instellingen zijn voor de zorg voor kinderen. Tegelijkertijd is overheid verplicht om alle passende maatregelen te nemen om kinderen te beschermen tegen alle vormen van geweld, mishandeling en verwaarlozing. Die passende maatregelen gaan onder meer over ondersteuning van het kind, onderzoek en behandeling.
Kaders Nederlandse wet- en regelgeving	Voor het beproeven van het Toekomstscenario is het belangrijk dat een organisatie de eigen wettelijke kaders kent, maar ook die van de andere organisaties. Zo kan men samen verkennen waar de wettelijke grenzen liggen en waar de ruimte zit om dingen met elkaar anders te gaan doen. Ook wordt zo duidelijk of er sprake is van een wettelijke belemmering om stappen te maken, en zo ja, wat nodig is om die belemmering op te heffen.
Vrijwillig, drang en dwang	Het toekomstige Regionale Veiligheidsteam (RVT) beweegt zich op het grensvlak van vrijwillige en gedwongen interventies. Het grijze gebied tussen die twee wordt ook wel 'drang' genoemd. Hierover bestaan de nodige zorgen als het gaat om de rechtswaarborgen voor kinderen en ouders. Zo luidt de conclusie op basis van de deelstudie juridisch van de Eerste Evaluatie Jeugdwet: <i>De uitvoering van 'drang'-trajecten in het schemergebied tussen vrijwilligheid en dwang (jeugdbescherming) door de jeugdbeschermingsorganisaties leidt tot rolonduidelijkheid en is onwenselijk.</i> ² Het RSJ beveelt in een rapport van 25 november 2019 aan om te komen tot een 'juridisch gerechtvaardigde en ethisch verantwoorde jeugdzorgpraktijk'. Het stelt voor om voortaan de term 'intensieve vrijwillige hulp' te gebruiken. Dat betekent: 'een proces van hulp en zorg verlenen in het vrijwillige kader van de jeugdzorg, waarbij de jeugdprofessional gradueel meer invloed uitoefent, meer verantwoordelijkheid neemt en daarmee steeds intensiever hulp en zorg verleent én tegelijkertijd de vrijwilligheid van de hulp garandeert.' In het jeugdzorgstelsel moet bovendien specialistische kennis en kunde voor het verlenen van intensieve vrijwillige hulp in het vrijwillig kader worden opgebouwd en beschikbaar zijn. Professionals moeten in elke situatie opnieuw verschillende rechten, plichten en waarden en normen afwegen. Zowel de Evaluatie Jeugdwet als de bevindingen van het RSJ laat zien dat de overgang van vrijwillige hulpverlening naar gedwongen hulpverlening een ingewikkelde is. Duidelijkheid over de procedures, taken en rollen en rechtsbescherming behoeft daarbij nog verbetering. Ook de Eindevaluatie Wet herziening kindbeschermingsmaatregelen benoemt dat het bestaan van drang tot bezorgdheid leidt. ³ Het is dan ook van belang dat er bij het beproeven van het Toekomstscenario aandacht is voor dit thema.
Wettelijke belemmeringen die worden ervaren	
1. Een GI mag geen jeugdhulp verlenen (artikel 3.2. lid 2 Jeugdwet)	De GI heeft een verwijzfunctie naar jeugdhulp en moet daarvoor de vereiste activiteiten ondernemen en samenwerking aangaan (zie artikel 3.5 Jeugdwet en norm C.1.2 Regeling normenkader jeugdbescherming en jeugdreclassering).

² Zie www.zonmw.nl/nl/artikel/eerste-evaluatie-jeugdwet en www.rsj.nl/documenten/rapporten/2019/11/25/advies-intensieve-vrijwillige-hulp.

³ Zie hoofdstuk 7.2 'Drang' van de Eindevaluatie, te vinden op www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/09/07/tk-bijlage-eindrapport-wetsevaluatie-herziening-kinderbeschermingsmaatregelen.

	<p><i>Bedoeling wetgever: De scheiding tussen regie en hulpverlening is er om te voorkomen dat er een belangverstrengeling kan ontstaan. Medewerkers van de GI zijn immers primair casusregisseurs en geen hulpverleners. Als zij mogen bepalen welke jeugdhulp is aangewezen, zouden zij jeugdhulp van de eigen organisatie kunnen inschakelen.</i></p> <p><i>In artikel 1.1 Jeugdwet wordt een definitie gegeven van wat de wetgever onder jeugdhulp verstaat:</i></p> <p><i>1°. ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jeugdigen en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, opvoedingsproblemen van de ouders of adoptie gerelateerde problemen;</i></p> <p><i>2°. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jeugdigen met een somatische, verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, en</i></p> <p><i>3°. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jeugdigen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat de leeftijdsgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht.</i></p>
Waar knelt het?	Het is onduidelijk of wat binnen proeftuinen wordt gedaan kan worden gezien als jeugdhulp.
Bevindingen	Het is van belang om goed scherp te hebben of hetgeen de medewerkers van de GI in de proeftuin doen kan worden gekwalificeerd als jeugdhulp. Zoals bij een definitie vaak het geval is, zijn er bij 'jeugdhulp' ook 'grijze gebieden': wat valt er wel of niet onder? Het is daarbij belangrijk om goed te kijken naar wat de wetgever met dit artikel bedoelt. Richten de activiteiten zich bijvoorbeeld op domeinoverstijgende zorg, coördinatie en het motiveren tot noodzakelijke specialistische (jeugd- en volwassenen)zorg, dan hoeft hierbij geen sprake te zijn van jeugdhulp ingevolge de Jeugdwet. Dan is er ook geen sprake van belangenverstrengeling of van een wettelijke belemmering voor GI-medewerkers om dergelijke activiteiten binnen die proeftuin uit te voeren. Voor het verlenen van andere vormen van hulp werpt de Jeugdwet geen belemmeringen op.
Bijzonderheden/opmerkingen	De GI, de RvdK en VT zijn niet belast met 'hulpverleningstaken'. In de consultatieversie van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming wordt over het inzetten van hulp en regie het volgende vermeld: <i>Een van de ervaren knelpunten in het huidige jeugdbeschermingsstelsel is dat veel professionals een regie-en/of onderzoeksrol hebben en hierdoor niet in het gezin zelf aanwezig zijn om hulp en ondersteuning te bieden. (...) Een herijking van termen als regie, (gespecialiseerde) hulp, begeleiding en ondersteuning in de bestaande wet- en regelgeving kan duidelijkheid bieden over de kerntaken van de betrokken professionals uit het Lokaal Team en/of het Regionaal Veiligheidsteam. Ook vraagt het vertrouwen te hebben dat professionals steeds op zoek gaan naar een combinatie van hulp en begeleiding, die bijdraagt aan verbetering van de</i>

	<p><i>ontwikkeling van het kind en de veiligheid voor alle gezinsleden in het gezin. Conform de uitgangspunten van het toekomstscenario is het verder belangrijk dat uit de herijking blijkt dat professionals in de uitvoering voldoende tijd hebben om kinderen en gezinnen een luisterend oor te bieden en hun vragen te beantwoorden. Tevens moeten zij ruimte hebben en ervaren om te doen wat zij nodig achten om het kind en het gezin goed te ondersteunen en om zo nodig aanvullende expertise erbij te halen.⁴</i></p>
<p>2. Alleen een GI mag kinderschermingsmaatregelen en jeugdreclassering uitvoeren (artikel 3.1 lid 1 Jeugdwet)</p>	<p>In de memorie van toelichting Jeugdwet is de bedoeling van de wetgever als volgt toegelicht: Kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering mogen alleen maar worden uitgevoerd door instellingen die door de overheid zijn gecertificeerd. Het doel van die certificering is behoud en verbetering van de kwaliteit van de uitvoering van kinderscherming en jeugdreclassering. Voor certificering is gekozen vanwege de aard van de activiteit: ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer van kind en gezin. Certificering geschiedt door een daarvoor aangewezen instelling. Die verleent een certificaat aan een instelling als deze voldoet aan de basiskwaliteitseisen in het normenkader. Dat beschrijft de kwaliteitseisen waaraan een gecertificeerde instelling moet voldoen.</p>
<p>Waar knelt het?</p>	<p>De professionals binnen de proeftuin fungeren als één team. De vraag is het of mogelijk is een maatregel te laten uitvoeren door een professional die niet bij een GI in dienst is.</p>
<p>Bevindingen</p>	<p>Voor kinderen en gezinnen is het van belang dat zij altijd duidelijk weten welk kader (vrijwillig/gedwongen) van toepassing is. Ook moet duidelijk zijn hoe het proces verloopt als inzet in het vrijwillig kader (waarbij kinderen en gezinnen/huishoudens kunnen zeggen dat ze de inzet niet of anders willen) niet effectief genoeg is. Alleen een GI mag een maatregel uitvoeren (Jeugdwet) en is daarvoor gecertificeerd. Het Keurmerk Instituut (KMI) ziet erop toe dat een GI voldoet aan het normenkader. Het KMI kan daar niet van af wijken. De eindverantwoordelijkheid voor beslissingen binnen een kinderschermingsmaatregel moet bij liggen bij een jeugdbeschermer die onder gezag van een GI werkt.</p> <p>Er is verkend hoe ruimte kan worden gemaakt om te beproeven dat ook andere professionals binnen het team een maatregel zelfstandig (dus niet gezamenlijk of onder verantwoordelijkheid van een jeugdbeschermer) kunnen uitvoeren. Op dit moment wordt een module 'ontwerpen en ontwikkelen' toegevoegd aan het normenkader. Die module faciliteert de eisen en beoordelingswijze ten voor de werkwijze van lopende (en toekomstige) proeftuinen/pilots en kadert ze in. Het is dan ook wel van belang dat de professionals onder het gezag van de GI vallen. Dat zou met een detachingsconstructie kunnen worden bereikt (NB: Er wordt op dit punt nog arbeidsrechtelijk advies ingewonnen).</p>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2021/03/30/tk-bijlage-toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming>

Overzicht juridische vragen

De vragen zijn onderverdeeld in de volgende onderwerpen: AVG/privacy, dossier, toestemming, regionaal veiligheidsteam, samenwerkingsafspraken, rechtsbescherming, handelingsruimte, vrijwillig/drang/dwang en inrichting proeftuinen.

AVG/privacy	Inhoud vraag	Reactie
Handreiking gegevensdeling	Is de handreiking gegevensdeling alleen voor proeftuin, of is dat 'het netwerkdossier' van werkgroep IV?	<p>De handreiking gegevensverwerking is bedoeld om de proeftuinen comfort te bieden en te ondersteunen bij vragen over het verwerken van persoonsgegevens. Ook regio's die (nog) geen proeftuin zijn kunnen hier hun voordeel mee doen.</p> <p>De werkgroep IV zal op basis van de handreiking en bevindingen in de proeftuinen aan de slag gaan met verdere uitdieping van een onderwerp als het netwerkdossier.</p>
Toestemming	Hoe worden gegevens nu onderling gedeeld binnen de proeftuin en hoe is de toestemming geregeld?	<p>Elke proeftuin moet afspraken maken over hoe met de verwerking van persoonsgegevens wordt omgegaan. De manier waarop dat gebeurt moet stroken met de zorgvuldigheidseisen van de AVG en andere privacyregels. Bij 'toestemming' door kinderen (afhankelijk van hun leeftijd) en volwassenen is het belangrijk om goed te onderscheiden waarvoor toestemming wordt gevraagd: als grondslag voor gegevensverwerking (dat zal niet snel aan de orde zijn), voor deelname aan de proeftuin, voor in te zetten hulp of voor het verbreken van de geheimhoudingsplicht.</p> <p>Bij toestemming voor deelname aan de proeftuin moeten betrokken kinderen en volwassenen goed worden geïnformeerd over wat dit inhoudt en over wie welke rol heeft. Ook moet zijn nagedacht over wat er moet gebeuren te doen als één of meer betrokkenen kinderen of volwassenen niet meer wil meewerken.</p> <p>Vanuit het netwerk juristen zal een opzet worden gemaakt van informatie die door een proeftuin aan kinderen en volwassenen kan worden gegeven.</p>
Betrokkenheid FG's	Gemeentelijke FG'ers zijn erg kritisch op het delen van gegevens en informatie in de proeftuin. Hebben jullie tips?	<p>Een functionaris gegevensbescherming (FG) moet toezicht houden op naleving van de AVG. Ook binnen de proeftuinen moet aan de zorgvuldigheidseisen van de AVG worden voldaan. De AVG is er niet om veranderingen van werkprocessen of nieuwe samenwerkingen</p>

		<p>onmogelijk te maken, maar om kaders te bieden hoe dat op een zorgvuldige manier kan.</p> <p>In de beweging die wordt gemaakt is het van belang een FG goed mee te nemen, zodat deze kan meedenken over zorgvuldige gegevensverwerking. Dat vraagt dat een FG goed begrijpt wat de (maatschappelijke/bestuurlijke) opdracht is. Van de betrokken organisaties en professionals vraagt het om het bewustzijn dat de zorgvuldigheidseisen van de AVG altijd van toepassing zijn als ze werken met kinderen en volwassenen en daarbij informatie over deze personen vastleggen.</p>
Verwerkingsverantwoordelijke	<p>De verantwoordelijkheidsverdeling zal moeten worden afgesproken en vastgelegd: wie is de verwerkingsverantwoordelijke en wat is de rol van de overige partijen?</p>	<p>Dat klopt. In beginsel kent elke partij verwerkingsverantwoordelijkheid als het gaat over de uitvoering van de eigen taken, maar bij samenwerking kan ook gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid ontstaan. Artikel 26 AVG bepaalt hierover het volgende: <i>Als twee of meer partijen samen het doel en de middelen van een gegevensverwerking vaststellen, worden deze aangemerkt als 'gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken'</i>. Gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid drukt zich niet per se uit in gelijkwaardige verantwoordelijkheid van alle partijen die betrokken zijn. Verschillende partijen kunnen in verschillende stadia en in verschillende mate bij de verwerking betrokken zijn. Het niveau van verantwoordelijkheid van elk van hen moet daarom worden beoordeeld in het licht van alle relevante omstandigheden van het geval.</p> <p>Bij een gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid is het belangrijk afspraken te maken over hoe hiermee wordt omgegaan. Daarbij gaat het ook over datalekken, de rechten van betrokkenen, klachten, eventuele aansprakelijkstelling en eventueel benodigde verwerkingsovereenkomsten.</p>
AVG-rechten en datalekken	<p>Waar kunnen inwoners van een gemeente een verzoek om inzage doen en waar kunnen zij hun rechten op grond van de AVG halen? Hoe en via wie verloopt de procedure van het melden van een datalek?</p>	<p>Een inwoner van een gemeente kan hiervoor terecht bij de 'verwerkingsverantwoordelijke'. Dat is degene die doel en middelen van de gegevensverwerking vaststelt. Wie dat is of zijn is afhankelijk van de wijze van samenwerking. Er kan sprake zijn van meerdere zelfstandig verwerkingsverantwoordelijken en/of gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken. Bij gezamenlijk</p>

		<p>verwerkingsverantwoordelijken kan de inwoner bij elk van de betrokken organisaties terecht.</p> <p>Om onduidelijkheid hierover te voorkomen, moeten de verschillende deelnemers afspraken maken. Daarbij is van belang welke inrichting van een 'proeftuindossier' wordt gekozen. Bij gezamenlijk verwerkingsverantwoordelijken is het maken van afspraken op grond van de AVG verplicht. Van belang is vooral dat inwoners hun rechten moeten kunnen uitoefenen en weten bij wie ze hiervoor terecht kunnen. Dat geldt in geval van een datalek ook voor de betrokken professionals.</p>
Verrijken informatie	Welke ruimte is er in het vrijwillig kader om informatie te verrijken?	<p>Verrijken gaat over het ophalen en/of samenbrengen van informatie van of met anderen. Het is belangrijk dat duidelijk is of daar een wettelijke grondslag voor is. Ook moet het doel van verrijking verenigbaar zijn met het doel waarvoor de informatie in eerste instantie is verwerkt. De AVG en de beroepsnormen hebben daarnaast als belangrijk uitgangspunt dat er transparantie is over de verwerking van persoonsgegevens. Ook moeten degenen over wie het gaat worden betrokken en wordt er samen met hen beslist. Is er behoefte aan meer informatie, dan verkrijgt een professional die allereerst bij de kinderen en volwassenen zelf.</p> <p>Informatie van derden wordt alleen met instemming van de betrokkenen opgevraagd. Lukt dat niet of willen betrokkenen niet meewerken, dan ontstaat er een nieuwe situatie, die vraagt om het maken van een afweging. Binnen het vrijwillig kader mag iemand er voor kiezen te stoppen met de ingezette hulp of ondersteuning. Hoe erg is het dat de aanvullende informatie niet kan worden verkregen? Of dat iemand de keuze maakt om te stoppen? Zijn er zorgen over de veiligheid? hoe groot zijn die zorgen? Vragen ze om actie?</p> <p>Professionals kennen een geheimhoudingsplicht of beroepsgeheim. Uitgangspunt daarbij is dat het verbreken hiervan alleen mag met toestemming van de degene op wie de persoonsgegevens betrekking hebben. Uitzonderingen daarop zijn er als:</p> <ul style="list-style-type: none">- er een wettelijke verplichting bestaat (bijvoorbeeld wanneer de GI noodzakelijke informatie vraagt ten behoeve van de ots, op grond van 7.3.11, vierde lid, Jeugdwet);

		<ul style="list-style-type: none">- er een wettelijke bevoegdheid is om informatie zonder toestemming te delen (zoals artikel 7.3.11, tweede lid Jeugdwet en 5.2.6 Wmo 2015 via de meldcode);- er sprake is van een situatie van overmacht of een conflict van plichten. <p>Er zal zorgvuldig moeten worden afgewogen of sprake is van een van deze gronden om informatie bij derden te gaan opvragen. In de Handreiking gegevensverwerking proeftuinen wordt ook aandacht aan dit onderwerp besteed.</p>
WAMS	Heeft de Wet WAMS gevolgen voor de mogelijkheden voor het delen en verwerken van informatie binnen het Toekomstscenario, ook zonder toestemming?	Het wetsvoorstel WAMS is in januari 2023 bij de Tweede Kamer ingediend. Er moet worden afgewacht of de WAMS door de Tweede en Eerste Kamer zal worden aangenomen, en zo ja, in welke vorm. Vooruitlopend hierop wordt wel verkend hoe de WAMS in de praktijk kan worden toegepast en wat dit voor de uitvoering betekent.
Jeugdbeschermings-tafel.	<p>De afgelopen periode hebben we met verschillende betrokkenen (RvdK, ST, JBT, GI) gekeken naar de Jeugdbeschermingstafel (verder: JBT) en welke passende afspraken helpend zijn in de samenwerking Proeftuin en de JBT.</p> <p>In de huidige werkwijze wordt een melding aan de JBT enkel gedeeld met de ouders, de Raad voor de Kinderbescherming en de voorzitter van de JBT.</p> <p>Andere genodigden aan tafel vanuit bijvoorbeeld de GI of Veilig Thuis of in dit geval soms de proeftuin ontvangen deze melding niet. Zij moeten het doen met de informatie die mondeling ter tafel komt, wat maakt dat zij op inhoud soms onvoldoende kunnen meedenken. Liggen er juridische kaders ten grondslag liggen aan deze afspraak, of is er ruimte om zo'n melding voorafgaand aan een Jeugdbeschermingstafel breder te delen?</p>	<p>De JBT kent geen eigen wettelijk kader en niet elke gemeente of regio werkt met een JBT. De JBT's die er wél zijn kennen ook weer een eigen werkwijze. In die zin is er dus wel ruimte om werkafspraken en -processen aan te passen. De Jeugdwet bepaalt wel dat de RvdK de noodzaak voor het treffen van een kb-maatregel onderzoekt als het college, een daartoe aangewezen jeugdhulpaanbieder, een GI of VT daartoe een verzoek heeft gedaan. Het gaat dan dus om een informatieoverdracht van het college of van een van de organisaties naar de RvdK, en niet zozeer naar elkaar. Het is van belang om bij de inrichting van de JBT duidelijk te hebben wat het doel is, wie er nodig zijn en waarom, en welke afspraken over samenwerking worden gemaakt. VT en GI/proeftuin ontvangen de melding nu kennelijk nog niet. Hierin is een bewuste keuze gemaakt, die past bij het doel van de JBT. De vraag is dan ook wat er het doel en belang van is om dit nu te wijzigen. Ook is het belangrijk om goed scherp te hebben waarom VT en de GI bij het JBT aanwezig zijn. Brengen zij hun expertise in? Is het doel om informatie met elkaar te verrijken, om zo duidelijk te krijgen wat er nodig is en of een VTO noodzakelijk is? Vanuit het perspectief van de ouders en kinderen gezien is het transparanter als informatie niet vooraf met elkaar wordt gedeeld. Dat kan beter tijdens het overleg van de JBT</p>

		<p>worden gedaan, in aanwezigheid van de kinderen (afhankelijk van hun leeftijd) en ouders. Op die manier worden zij ook meer betrokken bij het proces en bij de regie hierop.</p> <p>Specifiek met betrekking tot de proeftuinen is het ook de vraag in hoeverre de deelnemers aan de JBT niet al samenwerken in de proeftuin. In dat geval is het de vraag of een JBT nog wat toevoegt. De proeftuinen zullen moeten gaan beproeven of de JBT's passen binnen de nieuwe werkwijze, en zo ja hoe.</p>
Dossier	Inhoud vraag	Reactie
Ontwerp dossier	Is er landelijk een ontwerpteam met betrekking tot het dossier?	De werkgroep IV zal op basis van de Handreiking gegevensverwerking en bevindingen in de proeftuinen aan de slag gaan met het verder uitdiepen van een onderwerp als het netwerkdossier. Hierbij wordt ook juridische expertise betrokken.
Aanmaken dossier/registeren gegevens	Hoe kunnen medewerkers van de proeftuinen op een veilige manier dossiers aanmaken/cliëntgegevens registreren? Waaraan moet het systeem voldoen als we samen in één systeem willen werken? Wat mag wel, wat mag niet en welke functionaliteiten zijn belangrijk? Waar kunnen we ter overbrugging wel mee werken? Wat zijn aandachtspunten?	<p>Om te bepalen op welke manier in een proeftuin wordt geregistreerd, zijn (bestuurlijke) keuzes en afspraken nodig. De verschillende proeftuinen doen nu dit op verschillende manieren, maar het is wel van belang dat hierover binnen een proeftuin duidelijkheid bestaat. Ook in verband met de informatie die hierover aan kinderen en volwassenen moet worden gegeven.</p> <p>Het risico op bovenmatige en onrechtmatige gegevensdeling moet steeds zo klein mogelijk zijn. Het is van belang dat de toegang tot informatie waar mogelijk wordt beperkt. Ook moeten onnodige kennisname worden beperkt. Waar mogelijk gebeurt dat door middel van de techniek, en anders organisatorisch en in elk geval met controle. Verder is het van belang om zicht te hebben op wie wanneer toegang tot bepaalde informatie moet hebben. Ook moet worden nagedacht (eventueel met behulp van een DPIA) over welke informatie waar wordt geregistreerd, en wat er na afloop van de proeftuin met de informatie gebeurt. Andere vragen betreffen de bewaartermijn, de omgang met AVG-rechten van betrokkenen, de geheimhoudingsplicht en wie toegang heeft tot welke informatie. Het is goed om bij de beantwoording ook privacydeskundigen of juristen te betrekken. In de Handleiding gegevensverwerking proeftuinen zal hieraan ook nog aandacht worden gegeven.</p>

Document overzicht casussen	<p>We hebben een overzicht met casussen die momenteel binnen het veiligheidsteam zijn opgepakt. Voor het overzicht is het wenselijk dat alle betrokken medewerkers van het veiligheidsteam dit document kunnen inzien. Waar kan dit document worden opgeslagen, op een manier die ook juridisch correct is?</p>	<p>Het is belangrijk om met elkaar vast te stellen wat het doel van het overzicht is, van welke persoonsgegevens het noodzakelijk is dat ze hierin worden vermeld en waarom het noodzakelijk is dat alle medewerkers van het veiligheidsteam toegang tot deze informatie hebben.</p> <p>Zie ook de reactie op de voorgaande vraag.</p>
Belangen betrokkenen bij inrichting dossier	<p>Hoe hou je bij de inrichting van een dossier rekening met tegenstrijdige belangen binnen een gezin/systeem? Als informatie bijvoorbeeld wel wel met de één mag worden gedeeld, maar in verband met onveiligheid niet met de ander?</p>	<p>Ongeacht de vorm van registratie (op naam kind/gezinsdossier) is het bij de inrichting ervan belangrijk om rekening te houden met het gegeven dat de verschillende betrokkenen onderscheiden rechten hebben, bijvoorbeeld als het gaat om het doen van een verzoek tot inzage. Ook heeft iedereen (behalve ouders met gezag waarbij de minderjarige jonger dan 16 is) alleen recht op inzage in de eigen gegevens. Uitgangspunt is transparantie over welke gegevens worden verwerkt. Bij onveiligheid binnen een gezin/huishouden kan de afweging worden gemaakt om de transparantie uit te stellen.</p> <p>Het is van belang om betrokkenen vanaf het begin duidelijk te maken welke gegevens er worden verwerkt, bijvoorbeeld door middel van een folder. Wordt er met de betrokkenen een gezamenlijk plan opgesteld? Dan worden de gegevens over de ene persoon ook met de anderen gedeeld. Is er bepaalde informatie die niet met iedereen kan worden gedeeld, dan zal die niet in het gezamenlijke plan kunnen worden opgenomen. Er moet dus worden beoordeeld hoe op welk moment met gegevensverwerkingen wordt omgegaan.</p> <p>Een van de thema's in het Toekomstscenario is het 'netwerkdossier'. Ook hierbij zal worden gekeken hoe zo'n dossier het best kan worden ingericht.</p>
Wie mag wat en waar registreren	<p>Mag medewerker A een rapportage schrijven die medewerker B kan opnemen in diens registratieprogramma? Voorbeeld: een gezin wordt aangemeld via lokaal team. Wij stappen in deze casus met een medewerker van het lokale team en met een medewerker van Veilig</p>	<p>Hierbij moet vooral duidelijk zijn waarom het veiligheidsteam dit oppakt en vanuit welke hoedanigheid de medewerker van VT aanschuift. Dus welke taak/rol heeft deze persoon op dat moment? Gaat het om een 'VT-rol' (vanuit advies of onderzoek) of meer om een rol vanuit het vrijwillig kader? In het voorbeeld gaat het om een aanmelding bij het lokale team. Dan is de VT-rol nog niet in beeld. De medewerker van VT kan dan zijn</p>

	<p>Thuis (VT). De medewerker van Veilig Thuis kan in het kader van de proeftuin ook apart gesprekken met gezinsleden voeren. Aangezien het kind in de systemen is aangemeld bij het lokaal team kan de medewerker van VT niet rapporteren in het eigen systeem. Het gezin is daarin immers niet bekend. Is het dan correct dat de VT-medewerker een rapportage opstelt en die doorstuurt naar de medewerker van het lokale team, zodat die het kan opslaan in het systeem?</p>	<p>betrokken om deskundigheid/expertise toe te voegen aan het wijkteam. Het advies van de VT-medewerker dat daaruit volgt, kan dan worden opgeslagen in het systeem van het lokale team. De VT-medewerker kan in dat geval geen VT-bevoegdheden inzetten als het bijvoorbeeld gaat om het verrijken van informatie zonder toestemming. Dit kan pas als er sprake is van (de gronden van) een melding.</p>
Eigendom gegevens	<p>Van wie zijn de gegevens?</p>	<p>Dat is juridisch gezien nog niet zo'n eenvoudig te beantwoorden vraag. In zowel Internationale Verdragen als de Grondwet wordt het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer beschermd. Mensen houden op basis daarvan regie over hun gegevens en mogen dus zelf bepalen met wie zij welke gegevens delen. Dat is de reden waarom in onder meer de AVG, de Wmo 2015, de Jeugdwet wordt bepaald dat organisaties zorgvuldig met dit recht van burgers moeten omgaan. Dit brengt onder meer de verplichting mee om transparant te zijn over welke gegevens worden verwerkt en met welk doel. Voor medici, jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instellingen is daarnaast wettelijk bepaald dat er een dossier moet worden aangemaakt. De organisatie is eigenaar van het digitale/papieren dossier.</p>
Delen rapportage binnen de proeftuin	<p>Ouders zijn akkoord met deelname aan de proeftuin. Mag iedereen binnen de proeftuin dan de rapportage inzien? En mag de casus dan openlijk worden besproken binnen de proeftuin?</p>	<p>Net zoals dat binnen de eigen organisatie moet, is het belangrijk om te bepalen voor wie het noodzakelijk is om een rapportage in te zien en welke professionals binnen de proeftuin betrokken moeten zijn bij de bespreking van een casus. Binnen de afzonderlijke organisaties kan ook niet iedereen bij alle cliëntinformatie, maar wordt er bijvoorbeeld ten behoeve van een MDO/casuïstiekbespreking wel informatie gedeeld met degenen die bij de casus zijn betrokken. Ook binnen een proeftuin dient hiervoor aandacht te zijn. Voor wie is het noodzakelijk om op welke moment te weten om wie het gaat, en wie heeft welke informatie nodig? Kan een casus anoniem worden besproken? Of kan worden volstaan met</p>

		<p>zogenoemde 'dat-informatie': weten dat iemand ergens bekend is? Dan moet daarvoor worden gekozen. Het is van belang om altijd te kiezen voor de voor de betrokkenen minst ingrijpende weg om aan informatie te komen.</p> <p>Wat de toestemming betreft is het van belang dat ouders met gezag, voogden en jeugdigen (vanaf 12 jaar) weten waarvoor ze toestemming geven, met wie welke informatie wordt uitgewisseld en voor welke periode die toestemming geldt (vereiste van <i>informed consent</i>).</p>
Toestemming	Inhoud vraag	Reactie
Toestemming als uitgangspunt	Op dit moment gaan we binnen samenwerkingspilots (bijvoorbeeld gemeente en GI) uit van toestemming van cliënten. Klopt dat? En wat als die toestemming wordt ingetrokken?	<p>Hierbij is het van belang om te onderscheiden waar de toestemming voor is gegeven: toestemming als grondslag voor gegevensverwerking (dat zal niet snel aan de orde zijn), toestemming voor/instemming met in te zetten hulp, toestemming voor het verbreken van de geheimhoudingsplicht of toestemming voor overige doelen, zoals deelname aan een proeftuin.</p> <p>Bij het verkrijgen van toestemming voor deelname aan een pilot/proeftuin is het van belang dat betrokkenen goed worden geïnformeerd over wat dit precies inhoudt en wie welke rol heeft. Er moet zijn nagedacht over wat te doen als iemand aangeeft niet meer te willen meewerken. Vanuit het netwerk juristen zal een opzet worden gemaakt van informatie die aan kinderen en volwassenen kan worden gegeven.</p>
Voorbeelden van werken met toestemming	Zijn er voorbeelden van werken in proeftuinen met goed geïnformeerde toestemming?	De juristen die bij de proeftuinen zijn betrokken, zijn aan het inventariseren welke informatie wordt gegeven en hoe wordt omgegaan met 'toestemming' bij deelname aan de proeftuinen. Op basis hiervan zal worden bekeken wat de beste manier is om hiermee om te gaan.
Toestemming en voorkomen dwangkader	Die toestemming is nu juist een obstakel, waardoor veel naar dwangkader gaat. Zeker bij scheidingen: de ene geeft wel toestemming, de andere niet. Hoe houden we dit weg bij dwang?	<p>Deze vraag lijkt betrekking te hebben op de toestemming/instemming die nodig is voor het inzetten van jeugdhulp. Hoe ga je hier mee om als de ene ouder met gezag wel instemt en de andere niet? Zie hiervoor de handreiking 'Wegwijzer over toestemming van ouders bij jeugdhulp', ontwikkeld door beroepsorganisaties (www.bpsw.nl/publicaties/wegwijzer-over-toestemming-van-ouders-bij-jeugdhulp/).</p>

Regionaal Veiligheidsteam (RVT)	Inhoud vraag	Reactie
RVT	Over de inhoud en vorm van het RVT zijn diverse vragen gesteld, zoals: komt er een RVT? Is het de bedoeling dat hier één wettelijke basis voor komt? Is dit dan een bestuursorgaan en neemt het RVT besluiten waar bezwaar en beroep tegen openstaat? Is er ook ruimte om een deel van de huidige taken van Veilig Thuis onderdeel te laten zijn van de lokale teams, in plaats van uitsluitend onderdeel van het veiligheidsteam? Wat zijn de gevolgen voor de bestaande organisaties en hun personeel? De komst van het RVT impliceert feitelijk de ontbinding van civielrechtelijke rechtspersonen, om deze vervolgens '(gedwongen?) te laten fuseren in een publiekrechtelijke organisatie'. Is dit juridisch gezien wel mogelijk?	Een onderdeel van het Toekomstscenario is inderdaad dat er Regionale Veiligheidsteams komen. Er zijn nog wel keuzes te maken in het ontwerp van het RVT, zoals over de taken/bevoegdheden die hierin worden belegd. Een van de vraagstukken bij de vorming van een RVT zal ook zijn wat dit betekent voor de bestaande organisaties, en hoe hiermee met inachtneming van wet- en regelgeving moet worden omgegaan. Voor de verdere uitwerking van het RVT zijn ook de bevindingen uit de proeftuinen van belang. Zie voor meer informatie over het Toekomstscenario en de ontwikkelingen hierbinnen: www.voordejeugdenhetgezin.nl/toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming en www.voordejeugdenhetgezin.nl/toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming/nieuws/2023/01/25/misvattingen-over-het-toekomstscenario-ontrafeld .
Meldingen politie	In het Toekomstscenario lijkt het lokale wijkteam de hoofdtoeleider naar het RVT, maar de grootste melder is de politie. Hoe wordt straks met deze meldingen omgegaan?	Dit zal nog in de proeftuinen worden beproefd. Hierbij vindt ook afstemming met de politie plaats.
Taken RvdK	Verandert er iets aan wettelijke regels rond raadsonderzoek? Mag straks iemand van het RVT dat doen, ook een niet-RvdK'er?	Dit wordt nog nader verkend. Het antwoord zal ook samenhangen met de samenstelling van het RVT. In de besluitvorming hierover is ook het advies van de Adviescommissie Rechtsbescherming en rechtsstatelijkheid (die onlangs is begonnen) van belang.
Huisbezoek VT en RvdK	Je bent geen proeftuin, maar Veilig Thuis en de RvdK willen samen op huisbezoek en samen een gedeelde verklarende analyse maken. Mag dat?	Het is dan van belang om scherp te hebben in welke hoedanigheid Veilig Thuis en de RvdK betrokken zijn. Wat is het doel van een gezamenlijk huisbezoek en wie heeft daarin welke rol? In elk geval zal door VT al moeten zijn vastgesteld dat de melding daartoe aanleiding geeft gezien het belang van de betrokkene dan wel de ernst van de situatie waarop de melding betrekking heeft daartoe aanleiding geeft. De RvdK komt in beeld op het moment dat er een verzoek tot onderzoek wordt overwogen

		of noodzakelijk is. Het Handelingsprotocol Veilig Thuis geeft hiervoor een aantal richtlijnen. Het gaat onder meer in op crisis en op de voorwaarden voor het betrekken van de RvdK). Overigens is het ook binnen een proeftuin van belang dat steeds voor iedereen duidelijk is waarom welke (proces)stap op welk moment wordt gezet, en met welk doel dat wordt gedaan.
Inzet ervaringsdeskundigheid	Op welke manier kan de ervaringsdeskundige een rol spelen? Zij is niet SKJ-geregistreerd. Kan zij als duo-partner van de professional van het veiligheidsteam in een casus meegaan, naast de professional van het lokale team? Welke aandachtspunten zijn er bij het invullen van haar taken? Er zijn geen wettelijke taken/bevoegdheden, maar zijn daar grenzen aan?. En onder welke vlag valt haar inzet? Zij is in dienst bij Veilig Thuis. In hoeverre is haar positie anders dan die van de andere medewerkers van het veiligheidsteam, die onder hun organisatie én de SKJ vallen?	In het Toekomstscenario en de proeftuinen wordt het belangrijk gevonden om ervaringsdeskundigen te betrekken. Een ervaringsdeskundige kan een brugfunctie vervullen van de betrokkenen richting hulpverlening en andersom. Een SKJ-registratie is daarvoor niet vereist. Wordt de ervaringsdeskundige ingezet naast iemand die wel SKJ-geregistreerd is, dan kan dit onder verantwoordelijkheid van de SKJ'er. Zie voor meer informatie over het toepassen van de norm voor verantwoorde werktoedeling het Kwaliteitskader Jeugd, https://skjeugd.nl/wp-content/uploads/2017/01/kwaliteitskader-Jeugd-v2.1.pdf . In dit geval is de ervaringsdeskundige in dienst bij Veilig Thuis. Het is dan van belang dat er afspraken worden gemaakt over de manier waarop zij wordt ingezet: is dat alleen vanuit de VT-rol of breder? Binnen het programmteam Toekomstscenario zijn ook ervaringsdeskundigen aanwezig. Zij kunnen meedenken over de inzet van ervaringsdeskundigheid. Neem daarvoor contact op met de contactpersoon die er vanuit het programmteam voor de proeftuinen/regio's is.
Samenwerking en afspraken	Inhoud vraag	Reactie
Convenant	Is voor ondersteuning van een GI aan een lokaal team in vrijwillig kader (leveren expertise en veiligheidsregie) een verwerkingsovereenkomst of convenant nodig?	In de eerste plaats is het belangrijk om goed te weten wat de de inzet van de GI inhoudt. Gaat het om consultatie/advies of om een andere rol, en zijn hiervoor in de regio al convenanten afgesloten? De GI zal zelf verwerkingsverantwoordelijk zijn voor wat de taak die ze uitvoert. Verder is van belang welke afspraken er zijn tussen de betrokken gemeente en de GI over de samenwerking en de uitwisseling van persoonsgegevens die daarvoor nodig is. Het kan raadzaam zijn om hierbij ook een privacy-expert/FG te betrekken. Het opstellen van een convenant kan

		<p>behulpzaam zij bij het bevorderen van de samenwerking en voor het maken van eenduidige afspraken over de invulling en doelstelling van de samenwerking. Door voor alle partijen realistische en werkbare afspraken te maken en vast te leggen, is er meer draagvlak en wordt de betrokkenheid bij de samenwerking groter. Dat maakt de kans op naleving groter.</p>
<p>Commitment op de samenwerking</p>	<p>Hoe zorg je ervoor dat er commitment is van alle partijen en dat er ook daadwerkelijk een plan van aanpak wordt opgesteld? Op dit moment wil iedereen er wat mee, maar is niemand ervan</p>	<p>Deze vraag lijkt vooral te gaan over het maken van samenwerkingsafspraken. Daarbij worden ook afspraken gemaakt over wie wat doet. Van belang is dat wordt ingezet op het voelen van een gezamenlijke verantwoordelijkheid om kinderen en volwassenen de best passende ondersteuning te bieden. Het is van dat bij dergelijke afspraken daadwerkelijk commitment is, net als de intentie om samen te werken. Ook moeten gemaakte afspraken bij iedereen bekend zijn en worden nageleefd.</p>
<p>Rechtsbescherming</p>	<p>Inhoud vraag</p>	<p>Reactie</p>
<p>Klachtenregeling</p>	<p>Hoe organiseer je een klachtenregeling in een samenwerkingsmodel?</p>	<p>Het is aan te bevelen om in elk geval een helder contactpunt te hebben. Kinderen en ouders kunnen daar terecht als zij onvrede ervaren of een klacht willen indienen. De verschillende klachtenregelingen van de moederorganisaties kunnen dan achter de schermen naast elkaar blijven bestaan. Klachtenregelingen kunnen ook onderling op elkaar worden afgestemd. Daarbij is het ook goed om te kijken hoe de rechtswaarborgen voor betrokkenen goed kunnen worden vastgelegd. Uit diverse onderzoeken blijkt dat er in klachtenprocedures weinig aandacht is voor jeugdigen. Ook is het indienen van een klacht te ingewikkeld, omdat er veel onduidelijke, verschillende en niet onderling afgestemde klachtregelingen en klachtroutes zijn. De communicatie over klachtenprocedures sluit onvoldoende aan bij cliënten, en de opeenstapeling van drempels leidt tot een gevoel van machteloosheid en het niet gehoord worden. Ook bestaat er onduidelijkheid over het vervolg na een gegronde klacht. Bij professionals overheersen de negatieve aspecten van het klachtrecht en de negatieve gevoelens erover. Tot slot</p>

		worden (pleeg)ouders te vaak worden weggezet als 'lastig' of 'niet meewerkend' als zij onvrede uiten. ⁵
Betrekken cliënt	Hoe betrek je de cliënt goed? En hoe kom je af van de houding dat 'de cliënt toch niet hoeft te weten dat we bij elkaar zitten'?	Dit gaat vooral over de grondhouding van professionals/organisaties. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat kinderen en volwassenen zich niet goed gehoord voelen en onvoldoende bij de besluitvorming worden betrokken. In het Actieplan Feitenonderzoek werken VT, GI en RvdK aan verbeteringen. Het programma Toekomstscenario besteedt ook aandacht aan houding, bejegening en gedrag.
Onafhankelijke positie RvdK	Hoe wordt binnen het RVT de onafhankelijke positie van de RvdK geborgd?	In de proeftuinen werken de betrokken organisaties binnen de huidige wettelijke kaders. Er wordt nog gekeken hoe de taken en positie van de RvdK in de toekomst zullen worden omgegeven. Daarbij is ook het advies van de Adviescommissie Rechtsstatelijkheid en rechtsbescherming van belang. Dat wordt in november 2023 verwacht. Zie voor meer informatie over de Adviescommissie www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-justitie-en-veiligheid/organisatie/organogram/commissies-ministerie-van-jenv/adviescommissie-rechtsbescherming-en-rechtsstatelijkheid .
Handelingsruimte	Inhoud vraag	Reactie
Wat kan er wel/niet?	Waar is er juridisch meer mogelijk dan men nu denkt? En wat is dat? Wat kan er wel?	Op dit moment wordt met de proeftuinen nog verkend tegen welke wettelijke grenzen ze aanlopen. In het eerste deel van dit document hebben we de kaders geschetst waarbinnen de professionals kunnen handelen. Zie voor een overzicht van de juridische kaders en juridische vragen die al eerder voorbij kwamen ook: www.voordejeugdenhetgezin.nl/documenten/brochures/2022/10/20/juridische-kaders-van-het-toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming
Besluiten over speelruimte	Zijn de besluiten over vergroting van de juridische speelruimte (n.a.v. diapresentatie) ook beschikbaar op papier?	Zie hiervoor: https://www.voordejeugdenhetgezin.nl/actueel/nieuws/2022/9/22/toekomstscenario---knopen-doorgehakt-in-bestuurlijk-overleg .

⁵ Zie een gezamenlijke brief van de Nationale en Kinderombudsman van 21 april 2022 aan de GI's, de minister van J&V, de Raad voor de Kinderbescherming en het Landelijk netwerk Veilig Thuis; Jeugdbondsman Den Haag, 'De weg kwijt in een oerwoud van klachtregelingen. Praktijkonderzoek naar de toegang tot en behandeling van jeugdklachten in de gemeente Den Haag (juni 2022) en J. Hellings & C. Rueb, *Help een klacht!*, *Praktijkonderzoek naar een betere klachtbehandeling voor cliënten en professionals in de jeugdbeschermingsketen*, AKJ, mei 2021.

Vrijwillig/drang/dwang	Inhoud vraag	Reactie
Gebruik 'drang'	In hoeverre is het verstandig om het drangkader al dan niet te blijven gebruiken? Welke rechtsgrond heeft dit?	Drang als vorm van hulpverlening bestaat wettelijk gezien niet. Door betrokkenen kan wel een vorm van drang worden ervaren om ergens wel/niet aan mee te werken. Binnen het Toekomstscenario en de proeftuinen zal nader worden verkend hoe om te gaan met vraagstukken als 'vrijwillig', 'dwang' en de overgang van vrijwillig naar dwang.
Vrijwilligheid	Wat vraagt het aan aanpassing van de samenwerkingsafspraken met VT om het lokale team echt vrijwillig te laten zijn?	Dit wordt nog nader verkend. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt aan een (vernieuwde versie van) het kwaliteitskader voor de lokale teams.
Inrichting proeftuin	Inhoud vraag	Reactie
Positie medewerkers	Wat is de positionering van de medewerkers? Hoe is hun aansturing geregeld en wat is hun rechtspositie?	Uitgangspunt is dat wordt gewerkt vanuit de bestaande kaders van de moederorganisatie. Dit betekent dat de professionals binnen de proeftuinen verschillende rechtsposities hebben. De rechtspositie wordt ontleend aan de moederorganisatie waar je werkzaam bent. De betrokken organisaties kunnen nadere afspraken maken over hoe hiermee om te gaan, bijvoorbeeld ook als het gaat om opleiding, ziekte, vakanties en dergelijke.
Rolverdeling	Hoe is de rolverdeling tussen partijen georganiseerd. Welke partij is waar verantwoordelijk voor?	Ook hierover zullen partijen afspraken moeten maken. Ze kunnen er daarbij voor kiezen om bijvoorbeeld bepaalde organisatorische /personele taken bij één van de organisaties te beleggen.
Aansprakelijkheid	Hoe is de aansprakelijkheid belegd en zijn daarmee de juiste verzekeringen geregeld?	Ook hier zullen partijen afspraken moeten maken. Zie voor voorbeelden artikel 22 van het modelconvenant Zorg- en Veiligheidshuizen, te vinden op www.zorgveiligheidshuizen.nl/publicaties-nieuw/140720_modelconvenant-en-protocol-voor-de-zorg-en-veiligheidshuizen-beschikbaar-1 .